

PhD-értekezés tézisei

Földtudományok Doktori Iskola

A Sopron–Fertő-térség turisztikai kínálatának és a turisták mobilitásának vizsgálata

Barcza Attila

Pécsi Tudományegyetem
Természettudományi Kar

Pécs, 2022

A doktori iskola neve, címe: Pécsi Tudományegyetem
Földtudományok Doktori Iskola
7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

A doktori iskola vezetője: Dr. Geresdi István
egyetemi tanár
PTE TTK Földrajzi és Földtudományi Intézet
Földtani és Meteorológiai Tanszék

A doktori program neve: Társadalomföldrajz

A doktori program vezetője: Dr. Trócsányi András egyetemi docens
PTE TTK Földrajzi és Földtudományi Intézet
Társadalomföldrajz és Urbanisztikai Tanszék

Az értekezés tudományága: Turizmusföldrajz

Témavezető: Dr. Aubert Antal CSc egyetemi tanár
PTE TTK Földrajzi és Földtudományi Intézet
Turizmus Tanszék

Bevezetés

A Sopron–Fertő-térségben a turisztikai tér értelmezése sajátos körülmények és feltételek között érvényesül. A térség turisztikai fejlődésének intenzívebbé válása több térbeliséggel összefüggő történelmi eseményhez kötődik. Trianon után felértékelődtek Sopron turisztikai értékei, úgymint a klimatikusgyógyhely-jelleg, a határvárosi fekvés, valamint a kulturális, történelmi vonzerők és „a hűség városa” imázs. A II. világháború után vált a város és térsége a kommunista és a kapitalista világrendszer térbeli választóvonalává, a vasfüggöny egyik valós színterévé. A rendszerváltás után (1989) új térszerkezeti kapcsolatok formálódtak. A korábban határok által elválasztott, egységet alkotó természeti vonzerők összekapcsolódása teremtődött meg az osztrák–magyar területen elhelyezkedő, közös nemzeti park (1994), majd később a világörökség státusz (2001) elnyerésével. Az EU-csatlakozás (2004) és a schengeni övezetbe való csatlakozás (2007) a térbeliségben új dimenziókat nyitott meg a turizmus területén is. Ezek a változások a város és térsége turisztikai fejlődését meghatározóan befolyásolták.

A fentiek eredményeként napjainkban a Sopron–Fertő-térség változatos turisztikai termékínálatallal rendelkezik, mely Sopron városa vonatkozásában koncentráltan, a térséget tekintve viszont relatíve kis távolságra és felkeresési idővel, de attraktivitásában az egyes településeken eltérő színvonallal és intenzitással jelenik meg. Sopront egyrészt „nyugati kapuként” tartják számon, Ausztria közelsége – nemcsak a szabadidős turizmus, de a bevásárló- és tranzitturizmus vonatkozásában is – vonzó motiváció, másrészt a város és környéke gazdag örökségturisztikai, műemléki, kulturális és borturisztikai attrakciókkal rendelkezik (történelmi belváros, Tűztorony, Múzeumnegyed, Haydn- és Liszt-emlékhelyek, kékfrankos). Ezek a közelmúltban állami támogatással, illetve magánerejű megvalósuló fejlesztések következtében több egészségturisztikai és egyéb élménykínálattal ellátottak ki (kórházfejlesztés, parkerdő, Ligneum, kalandpark, múzeumpedagógiai fejlesztések, élménybánya, uszodafejlesztés, csokoládéműhely, stb.). A Sopron–Fertő-térség vezető turisztikai attrakciója a mind építészeti értékeiben, mind turisztikai kínálatában megújuló fertői Esterházy-kastély. A nagycenki Széchenyi-kastély a megindult fejlesztések nyomán új pozíciót szerezhet a hazai kastélyturizmus kínálatában. A Fertő–Hanság Nemzeti Park természeti értékei, turisztikai kínálata és a Fertő-táj Világörökség státusz a térség kerékpáros és ökoturisztikai fejlődésének aktív tényezőjeként vehető figyelembe. A Fertőrákosi Barlangszínház és Kőfejtő egyedi látványokkal különleges értéket képvisel. A Fertő tó hazai vízi turisztikai kínálata a megvalósuló fejlesztések függvényében alakulhat.

A kínálat sokszínűsége mellett jelen átfogó kutatást indokolta, hogy a magyar turizmusban tradicionális cél- és fogadóterületként szereplő, a Magyar Turisztikai Ügynökség által Sopron–Fertő turisztikai térségként definiált terület turisztikai forgalmában az elmúlt időszakban jelentős visszaesés és piacvesztés következett be, amely leginkább Sopron városában érhető tetten, hiszen míg a KSH adatai alapján 2010-ben az összes vendégéjszakaszám (kereskedelmi és üzleti célú, egyéb) 481 171 volt itt, addig 2019-ben 404 088-ra csökkent.

Szakmai életutamban meghatározó a turizmus, családom több mint 20 éve panziót üzemeltet a vizsgált térségben, így már egészen fiatalon belelélhettam a vendégfogadás gyakorlati ismereteibe. Alapító szakmai vezetője voltam 2013-tól a Sopron Régió Turisztikai Központnak (TDM), ahol a teljes hálózat kiépítését irányítottam, soproni önkormányzati képviselőként az ifjúsági sport- és turisztikai bizottságot vezettem. 2016–2018 között Sopron város fejlesztéséért felelős tanácsnokaként dolgoztam. 2018 óta Sopron és térsége országgyűlési képviselőjeként tagja vagyok a turisztikai albizottságnak az országgyűlésben, amelyet 2022 júliusa óta elnökként vezetek.

Számomra a kutatási területem – Sopron és a Fertő-táj – hazánk legszebb térsége, és örömmel tölt el, hogy a Pécsi Tudományegyetemen Földtudományok Doktori Iskolájában végzett turisztikai tanulmányaimat és doktori kutatásomat gyakorlati ismereteimmel, tapasztalataimmal egészíthetem ki, és a térség fejlődéséért dolgozhatok.

Célkitűzések

Az értekezés célja a Sopron–Fertő-térség komplex, desztinációs szemléletű vizsgálata. Számomra fontos, hogy kutatásommal és ahhoz kapcsolódó eredményeimmel segítsen a térség versenyképes fejlődését, hogy az hajtóereje legyen a régióknak, mintaterületként szolgáljon a kultúra és a természet szimbiózisának kiterjesztésében vagy akár mint határon átnyúló világörökségi helyszín.

A fenti célkitűzések mentén az alábbi kérdéskörökkel kiemelten hangsúlyosan foglalkoztam:

- A Sopron–Fertő-térség desztináció lehatárolásának vizsgálatával, felülvizsgálatával, hiszen úgy gondolom, hogy ez fontos kiindulópontja a desztinációk fejlesztésének, hosszú távú turisztikai piaci sikereinek. A dolgozatban több szempontot figyelembe véve megtörtént a desztináció elvi, térbeli lehatárolásának bemutatása. A vizsgálat során külön kitértem Sopron és térsége vonatkozásában arra, hogy a desztináció itt egyszerre földrajzi határokkal azonosítható területi kategória, valamint határon átnyúló hatásrendszerű, komplex turisztikai termék. A térbeli lehatárolás és annak aktualizálása újszerű

kutatási célkitűzés volt, amelynek célja a desztináció hatékonyabb piaci működésének, valamint a versenyképes piaci jelenlétének az elősegítése belföldön és határon túl egyaránt.

- A Sopron–Fertő-térség teljesítményének desztinációs szemléletű vizsgálatával, a termékprofil és a kritikus, fejleszthető pontok feltárásával úgy gondolom, hogy a térségben rejlő további turisztikai potenciál azonosítása és a határon átnyúló együttműködések ösztönzése is kiemeltebb figyelmet kaphat. Ennek érdekében elkészült a vizsgált térség átfogó elemzése, a turisztikai kínálat és kereslet bemutatása.
- A sikeres desztinációfejlesztés érdekében nemcsak a turizmus történelmi előzményeinek és a turisztikai kínálatnak az áttekintése fontos, hanem a térségbe érkező turisták jellemzőinek és a turisták térbeli mozgásának, térhasználatának (desztináció felkeresése, desztináción belüli és kívüli mozgás) ismerete is szükségszerű. A turisták térhasználatának elemzésével a desztináció térszerkezeti vonásainak bemutatására is lehetőség nyílik, így a turisták által felkeresett attrakciók mentén egyértelműsíteni lehet az egyes turisztikai termékek térbeli vetületének kapcsolatát, az egyes élményelemek érintettségét Sopron és a Fertő-táj vonatkozásában.

A témához kapcsolódóan az alábbi hipotézisek, előfeltételezések megfogalmazására került sor:

Hipotézis 1:

A desztináció területén azonosítható turisztikai termékprofil szervesen illeszkedik a Sopron–Fertő-térség táji, történelmi adottságaihoz.

Hipotézis 2:

A turisták által értelmezett desztináció nem illeszkedik a hivatalosan lehatárolt desztinációhoz (turisztikai fejlesztési térséghez).

Hipotézis 3:

A turisták térbeli mozgása alapján értelmezett desztináció tekintetében az országhatár elveszítette jelentőségét.

Hipotézis 4:

A turisták mobilitását a kínálat mellett a kereslet sajátosságai is befolyásolják.

Úgy gondolom, hogy a kutatás tudományos értékét és önálló tudományos eredményét jelentheti a komplex, desztinációs szemlélet alapján végzett vizsgálat és annak konkrét eredményei, amelyek:

- a Sopron–Fertő turisztikai térség (korábbi terminológia szerint kiemelt turisztikai fejlesztési térség) első tudományos összevetése a turisták valós térségbeli mozgásával. Hiszem, hogy egy pontosabb desztinációlehatárolás elősegítheti a hatékonyabb turisztikai piaci működést, a térségben az együttműködések kialakítását, amelyek hosszú távon javíthatják a Sopron–Fertő-térség pozícióját a desztinációk versenyében úgy hazánkban, mint a határon túl. A desztinációmenedzsment-szemlélettel kialakított együttműködések és hálózatok segítik a turisták fogyasztásának optimalizálását, amelynek egyik alapja a turisták tényleges mozgásának ismerete az adott térségben.
- határon átnyúló desztinációs szemlélet tudományos megalapozása,
- a turisták desztináción belüli mobilitási aktivitását meghatározó összetevők vizsgálata.

Kutatási módszerek

A kutatás során komplex módszertant alkalmaztam, így szekunder forrásfeldolgozásra és primer kutatásra egyaránt sor került. A változatos kutatási módszerek alkalmazását indokolták a kutatási célok és az ahhoz kötődő kutatási kérdések, valamint a térség speciális helyzete (történelmi előzmények, határ menti fekvés, desztinációlehatárolás kérdése stb.). Így az általam egységes turisztikai desztinációként értelmezett Fertő-táj mint mintatérség esetében vizsgáltam a turisták jellemzőit és azok térbeli mozgása által értelmezett desztinációt, valamint az ezeket befolyásoló tényezőket.

A mintasokaságot egy 2000 fős kvótás minta alkotta, melynek megkérdezése a vizsgálati térség szálláshely-szolgáltatóihoz, attrakcióihoz kihelyezett papíralapú és részben online kérdőíves módszerrel történt magyar, német és angol nyelven. A mintavétel 2019. január és december között zajlott a Sopron–Fertő-térség meghatározott településein. A kérdőív hat oldal terjedelmű volt, amely összesen huszonnyolc kérdést tartalmazott, ebből tizenöt az utazásra, öt a pihenési szokásokra, nyolc a válaszadók személyére vonatkozott. A zárt, feleltválasztós kérdések száma tizenöt volt. A kérdőívek feldolgozása SPSS számítógépes adatfeldolgozó programmal történt, keresztlemzéssel, míg az eredmények bemutatására szövegesen és grafikusán került sor.

A minta megoszlásának meghatározása során a kiindulópontot a regisztrált vendégéjszakák száma jelentette, de fontos szempont volt a regisztrált belépőjegyek száma, illetve a belépődíj nélkül látogatható attrakciók, események esetén a hivatalosan becsült látogatószám. A kutatási terület vonatkozásában a korrekció

több település esetében is indokolt volt. A látogatószám összesítése során kiemelt szempont volt az adott látogatási kategória jelentősége, így a vendégéjszakák száma háromszoros, a regisztrált vendégforgalom kétszeres, míg a további látogatások egyszeres szorzóval szerepelnek. A kérdőíves kutatás összesen 2.000-es elemszáma az így kalkulált összes vendégforgalom településenkénti megoszlásának figyelembevételével tekinthető reprezentatívnak.

1. táblázat: A kvótás mérés megoszlási adatai a kutatási térség idegenforgalmi adatai alapján, 2018

Település	Kereskedelmi vendégéjszakák száma (db)/ 2018	Regisztrált vendégek (fő, db belépőjegy)/ 2018	További látogatás (fő)/ 2018	Összesen (fő)/ 2018	Megoszlás (%)/ 2019	Kérdőívek száma (db)/ 2019
Sopron és Sopron-Balf	379 187	273 850	53 000	1 738 261	50,34	1 006
Fertőrákos	6 196	149 352	18 000	335 292	9,71	194
Fertőboz	1 211	0	12 000	15 633	0,45	9
Hidegség	2 482	300	9 000	17 046	0,49	10
Fertőhomok	1 784	0	4 000	9 352	0,27	5
Hegykő	126 870	216 335	6 000	819 280	23,73	475
Nagyecenk	0	36 808	21 000	94 616	2,74	55
Fertőszéplak	3 103	1 318	8 000	19 945	0,58	12
Fertőd	9 318	72 364	130 000	302 682	8,77	175
Sarród	5 861	14 254	55 000	101 091	2,93	59
Összesen	536 012	764 581	316 000	3 453 198	100	2 000

Forrás: saját szerkesztés

A dolgozat eredményeinek feldolgozása kiemelten támaszkodik a kérdőíves felmérésre, de a térség turizmus szempontjából meghatározó képviselőivel készített személyes interjúk (hat darab) tapasztalatai is további információkkal egészítik ki a célkitűzések és kutatási kérdések vizsgálatát. A munka elkészítése során nagy jelentőséggel bírt még a kutatási terület terepi bejárása, valamint a térségi lakosként szerzett információk. A dolgozatban megjelennek azok a tapasztalatok, melyeket a helyismeret és a térségben végzett aktív turisztikai munka révén szereztem.

A szekunder adatok és információk begyűjtése alapvetően két forrásra támaszkodott, egyrészt a dokumentumelemzésre, amely hazai és nemzetközi szakirodalmak vizsgálatát egyaránt magában foglalta, másrészt a szekunder statisztikai adatok feldolgozására. Ennek forrásai a helyi és országos adatbázisok (KSH Tájékoztatói adatbázis) voltak.

Az eredmények összefoglalása

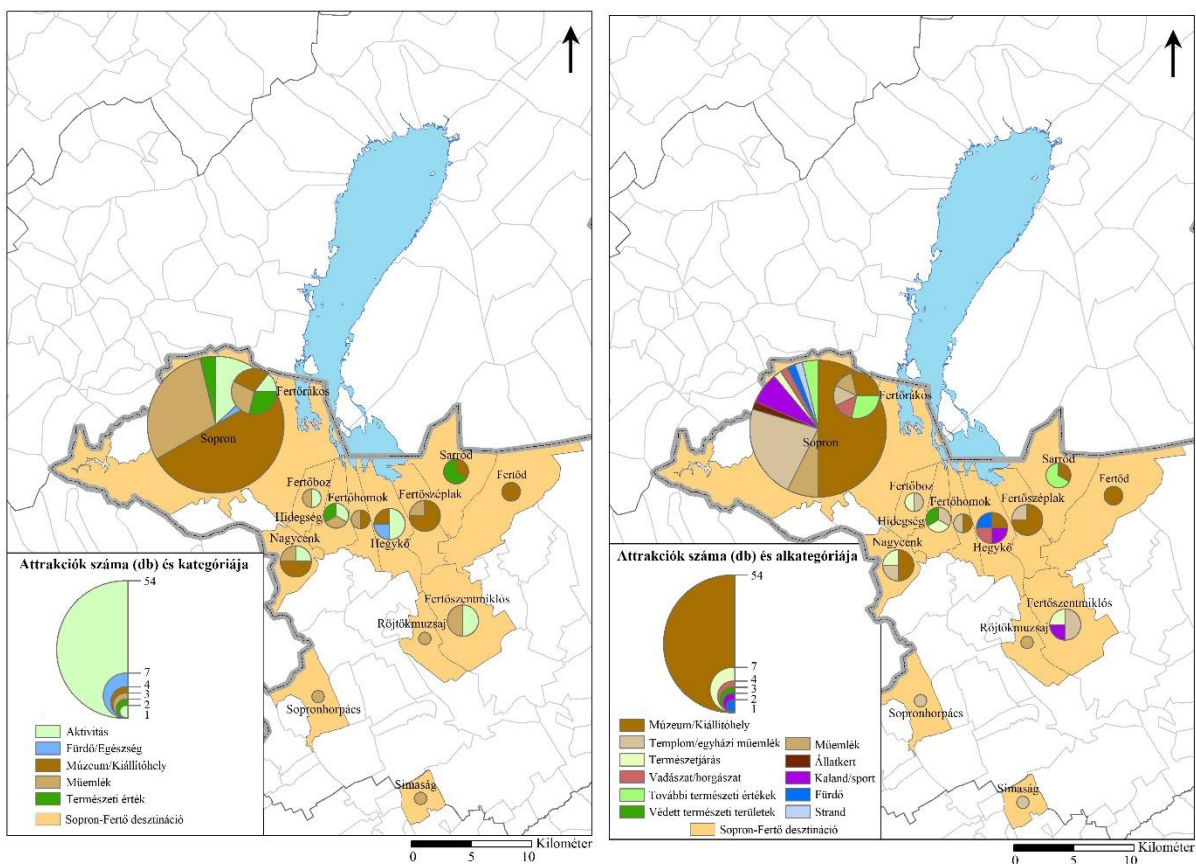
Az értekezés komplex elemzést nyújt a vizsgált térségről, egyik fő célja volt a Sopron–Fertő-térség turisztikai termékprofiljának áttekintése, valamint kiemelt szerepet kap a desztinációs szemlélet, valamint különösen az ide érkező turisták jellemzőinek és térbeli mozgásának vizsgálata hangsúlyos.

A helyzetelemzés része, hogy az *az első hipotézishez, előfeltételezésemhez kapcsolódóan* vizsgáltam a térségre jellemző turisztikai termékprofil, amely úgy gondolom, hogy egy szerves, átgondolt termékfejlesztés eredménye, ugyanakkor ennek ismerete és a mai kor igényeihez igazodó újragondolása szükséges a desztináció turisztikai teljesítményének javítása érdekében. A vizsgálat során az alábbi jelenségeket tártam fel:

- A világtűlével bevezetéséig Sopron USP-jének meghatározó eleme volt az a térszerkezeti és térhasználati sajátosság, hogy „nyugati kapu” volt az eltérő társadalmi berendezkedésű nyugat-európai országok megközelítéséhez. Ezek az adottságok nemcsak USP-ként hatottak, hanem szinte automatikus és intenzív marketingként is érvényesültek a város vonatkozásában, melyet kedvezően egészítettek ki a klimatikus, természeti, történelmi, örökségturisztikai vonzerők. A rendszerváltozással, az EU-csatlakozással, a határátkelőhelyek számának bővülésével, a schengeni folyamattal, majd a munkaerőpiaci liberalizációval ez az USP egyre kisebb mértékben érvényesült utazási motivációként, nem jelentett már olyan mértékű megkülönböztetést és kedvező pozíciót a hazai városok turisztikai versenyében és a folyamatos változásoknak kitett, átalakuló hazai és nemzetközi turisztikai piacon.

- A desztináció turisztikai termékprofiljának meghatározó mértékben a fő elemei közé tartozik a kulturális, műemlék- és örökségturizmus, melynek lényeges tényezői a megújult, illetve felújítás alatt álló létesítmények (Sopron: Kecsketemplom, Szent Mihály-templom és látogatóközpont, történelmi belváros, Múzeumnegyed, várkerületi és múzeumi fejlesztések), valamint a megváltozott igényekkel összefüggő élménykínálati elemek. A magyar és a desztináció térbeli kiterjesztéseként értelmezett, határ menti osztrák térség turisztikai termékprofiljában nagymértékű hasonlóság és egyezés (Esterházy építészeti örökség, világörökség és nemzeti parki státusz) tapasztalható. Az egyes attrakciók kiegészítő termékínálatában és az örökségturisztikai, építészeti értékek állapotában viszont jelentős, bár a fejlesztések folytán csökkenő tendenciájú eltérés tapasztalható. A meglévő értékek renoválására, állagmegóvására és fejlesztésére a rendszerváltozás előtt rendkívül kevés forrás állt rendelkezésre, ennek következtében állapotuk jelentősen leromlott. Történelmi jellegük folytán a helyreállítás és rekonstrukció forrásigénye óriási összegeket és időbeli ráfordítást igényel (fertői, nagyeceni kastély, Sopron belvárosa). A rekonstrukciós munkák intenzívebb időszaka a közelmúltban indult meg, hazai és EU-s források felhasználásával. A már meglévő turisztikai termékek átalakítása az új piaci követelményeknek megfelelően (multi élmények, aktív turizmus) szintén külső források bevonását igényli.
- Az ökoturisztikai és aktív turisztikai kínálat szintén a desztináció termékprofiljának domináns része, melyben a magyar és osztrák kínálat egységesként érvényesül. A közelmúlt magyar ökoturisztikai fejlesztései (Erdők Háza, turistaház-fejlesztési program, nemzeti parki fejlesztések) és az aktív turisztikai beruházások (Fertő-parti kerékpárút infrastrukturális fejlesztése) jelentősen közelítették a magyar és osztrák térség infra- és szuprastrukturájának színvonalát, és növelték a hazai oldal versenyképességét. Az attrakciók számának, kategóriájának és alkategóriájának megoszlása pedig jól mutatja a desztináció sokoldalúságát és a jövőbeni potenciál lehetőségét. Szezonálisának erős jellege azonban nehezíti az intenzívebb kihasználást. A Fertő tavi szabadidőközpont megvalósulása megteremtheti Magyarország számára a tó turisztikai adottságainak a mai kor színvonalának megfelelő kihasználását.

1. ábra: Sopron–Fertő turisztikai térségben található attrakciók számának, kategóriájának (a.) és alkategóriájának (b.) megoszlása

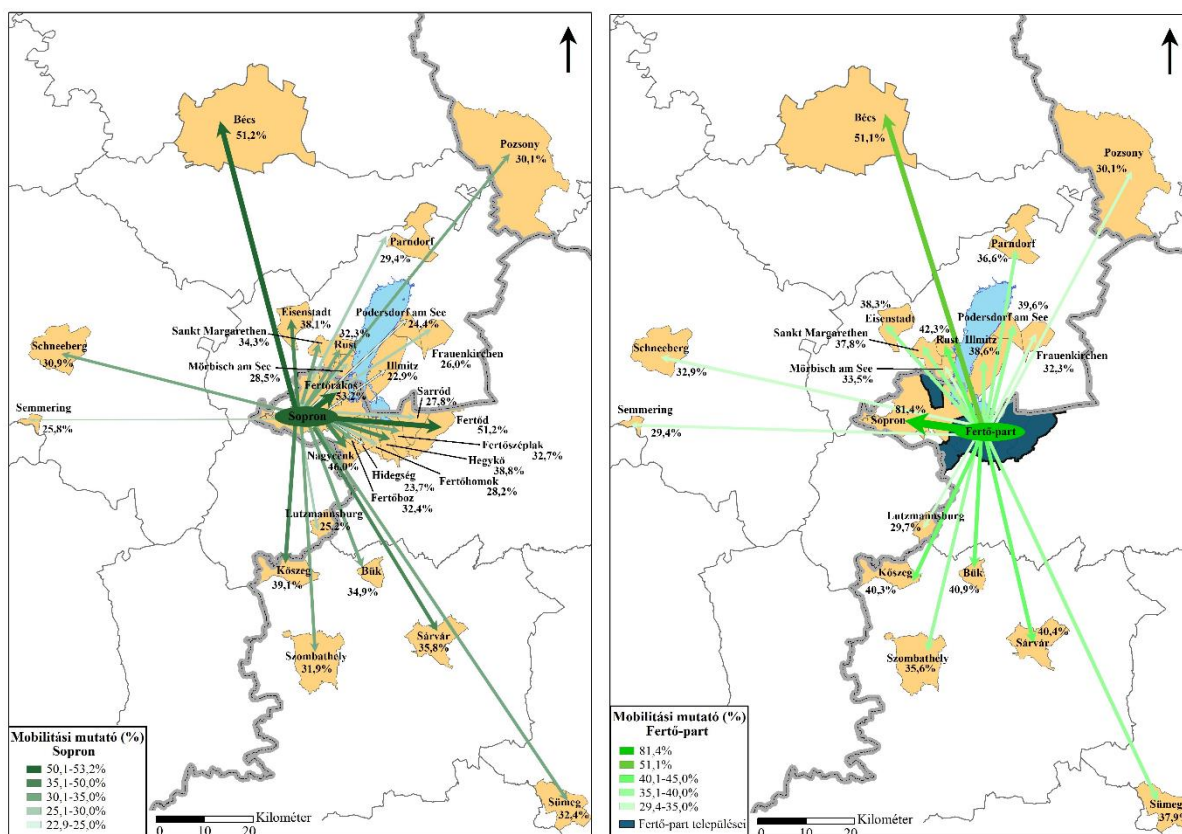
Tervezte: Barcza A., technikai szerkesztés: Horváth Z. (2021)
 Forrás: saját felmérés

- Az egészségturizmus terén a desztinációban a privát szektor játssza a vezető szerepet, de az állami intézményekben közelmúltban megvalósított fejlesztések – a lakosság nemzetközi életkori összetételének alakulását figyelembe véve – a jövőbeni nemzetközi hasznosítás feltételeit is megteremtették.
- A fesztivál-, rendezvény- és zenei turizmus egy lényeges, de még sok potenciált magában rejtő profilelemként érvényesül, itt azonban különösen fontos a kereslet igényeihez igazodó, további fejlesztés és a versenytársak kínálatának figyelembevétele, folyamatos monitorozása.
- A bor- és gasztroturizmus terén van potenciál a térségben, ugyanakkor a szemléletváltozás a tulajdonosi üzleti döntések függvényében alakul, amelyet pályázati támogatások segíthetnek elő.
- A desztináció szálláshelykínálata változatos, az utóbbi években azonban a keresleti statisztikák alapján folyamatosan veszít pozíciójából Sopron, amely többek között köszönhető az utazási trendek változásának, a versenytársak fejlesztéseinek, valamint a minőségi szálláshelyfejlesztések hiányának. A Kisfaludy 2030 program támogatásával megvalósult fejlesztések a desztináció szálláshelyeinek jelentős részét érintették, amelyek így minőségi előrelépést hoztak a szálláshelyek színvonalára, versenyképességére nézve.
- Sopron és környéke TDM szervezete által készített turisztikai honlap formai, tartalmi és interaktivitási szempontból színvonalas. Ismertsége és hálózati jellege viszont még fejlesztésre szorul. A magyar turisztikai szektor szereplői közt még nem vált általánossá a hálózatosodás, az együttműködés előnyeinek felismerése és ennek megfelelő kihasználása ellentétben az osztrák térséggel, ahol mind a szervezeti háttér, mind a hozzá kapcsolódó digitális, infokommunikációs háttér és marketing is a gyakorlatban jól működő rendszerként funkcionál. A desztináció területén működő önkormányzatok turizmushoz való viszonyulása honlapjaik tartalmi alapján és a térségi rendezvények összehangoltságának hiánya miatt problémát jelent, és kedvezőtlen hatásokkal jár. A város és környéke komplex turisztikai kínálat egyrészt előnyként érvényesül, másrészt nehezíti, hogy határozott arculattal, egyedi márkával építse ki új pozícióját a versenytársak között.

A dolgozat lényeges részét képezték **a második és harmadik hipotézishez** kapcsolódó térbeliséget fókuszba helyező vizsgálatok. A desztináció lehatárolásának problematikáját szekunder forrásokra és a primer kutatás azon kérdéseire támaszkodva jártam körül, amelyek a turisták által értelmezett desztinációt, a turisták aktivitását, térségbeli mozgását érintették.

- A disszertációban több lehatárolást is áttekintettem, így a desztináció hivatalos, turisztikai–szervezeti, irányítási–területi lehatárolását, valamint azokat a változatos, bonyolult tényezők által meghatározott folyamatokat is, melyek a Sopron–Fertő-térséget érintették abban az értelemben, hogy miként alakult az egyes térségek nem csupán turisztikai hasznosítása, hanem pusztán megközelíthetősége, fizikai elérhetősége az egyes időszakokban. Ez a desztináció abban is egyedi, hogy a jelenleg turisztikailag legfrekvenciáltabbnak tekinthető területei hosszabb–rövidebb időn keresztül különböző mértékű izolációt szenvedtek el.
- A vizsgálat a lehatárolás problémaköréhez kapcsolódóan vázolta fel az egyes időszakok jellegzetességeit, amely alapján a Trianon előtti egységes földrajzi táj immár határok nélkül járható át. Utalt azokra a folyamatokra, amelyek a vasfüggöny elzártságából a Fertő tavi Tájvédelmi Körzeten át a Fertő–Hanság Nemzeti Park létrejöttéhez, majd a magyar–osztrák közös nemzeti park formálódásához vezettek, és megteremtették a közös tájon a Neusiedler See – Fertő-táj Kultúrtáj Világörökség létrejöttének esélyét.
- A változásoknak ezen térségi főbb mozzanatai segítettek azt, hogy a turisták térhasználatában mind jobban tapasztalható a desztináció kiterjesztése az egységes földrajzi tájra, illetve hogy a határ már nem mint korlátozó elválasztóelem érvényesül. Sőt, a fejlesztéseknek köszönhetően kevéssé mint szűrőfunkciókkal rendelkező kapu, hanem inkább embereket, kultúrákat, nyelveket összekötő híd funkcionál határon átnyúló hatásrendszerű, komplex turisztikai terméként.
- Ezt erősítették meg a dolgozat primer kutatásának eredményei is. A kérdőíves felmérés kiemelten érintette a Sopron–Fertő-térségbe érkező turisták térbeli mozgásának vizsgálatát, amely alapján jól kirajzolódik Sopron és térsége vonzáskörzete vagy akár a turisták települési aktivitásának dimenziói belföldi és határon átnyúló viszonylatban is. A Sopron–Fertő-desztinációra teljes mértékben érvényes, hogy számára a rendszerváltozást követően új értelemben tárult ki a tér.
- Ezt a kérdéskört vizsgáltam a második hipotézishez kapcsolódóan, a hivatalos és a turisták által értelmezett desztináció kérdéskörének összevetésével.
- Míg a harmadik hipotézishez kapcsolódóan a turisták térbeli mozgása által értelmezett desztinációban az országhatár megváltozott jelentősége tárult fel.
- A térbeli turisztikai aktivitás az adott mintán egyértelműen megerősíti, hogy a határ elveszítette jelentőségét, a turisták a magyar desztinációmotivációjú utazásaik során az osztrák térségben felkereshető látnivalókat is gyakorlatilag a desztináció részeként, kiterjesztéseként értelmezik.

2. ábra: A Sopronban (a.) és a Fertő-parton (b.) megszálló vendégek térbeli turisztikai aktivitása (mobilitási mutató) %

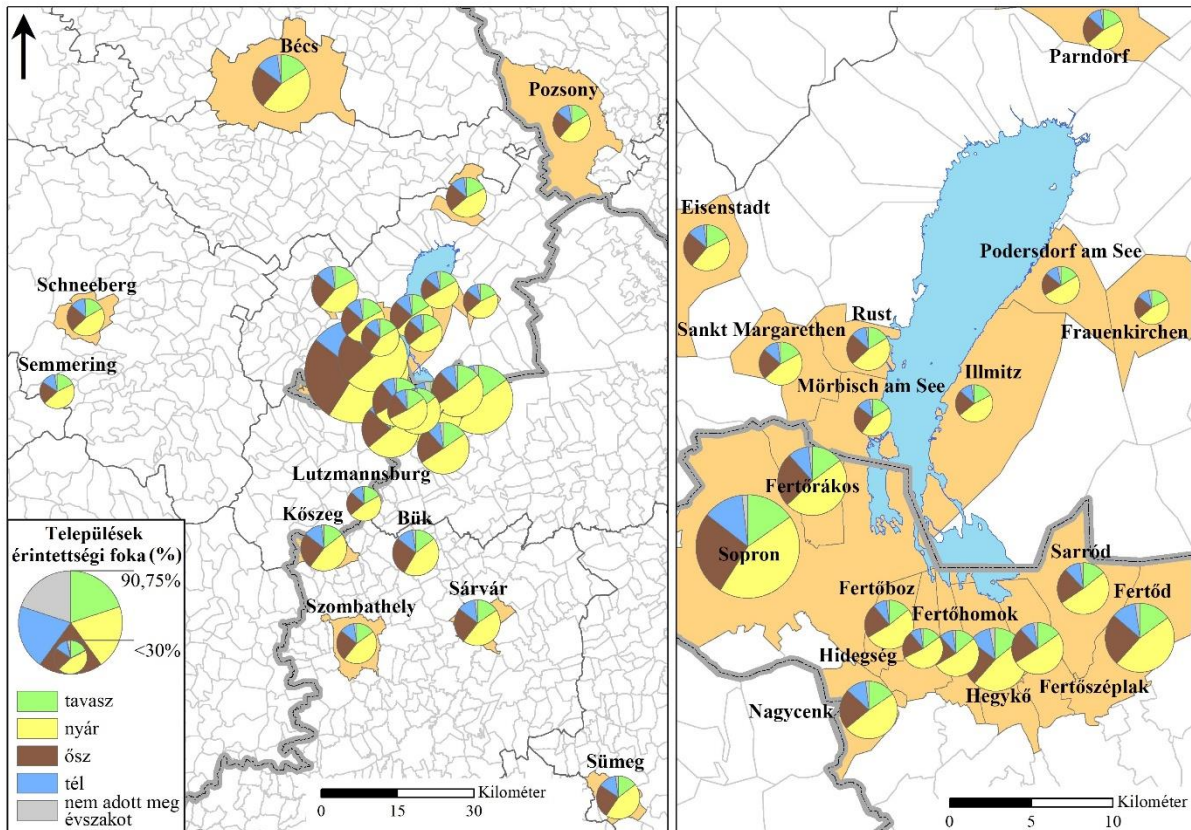
Tervezte: Barcza A., technikai szerkesztés: Horváth Z. (2021)

Forrás: saját felmérés

A kérdőíves vizsgálat lényeges eredményeként – a **negyedik hipotézishez** kapcsolódóan – szintén grafikonok, statisztikai táblázatok adatai alapján meghatározhatókká váltak a turisták térségbeli mobilitásának olyan jellemzői, amelyekkel párhuzamosan feltártuk az adott mintán a térségbe érkező turisták utazási szokásainak (például: tartózkodási idő, igénybe vett közlekedési eszköz), motivációinak és informáltságának meghatározó összetevői. A számítógépes elemzés segítségével az adatok változatos összefüggésben váltak értelmezhetőkké.

- A kérdőíves felmérés jelentős eredményeként kirajzolódtak a Sopron–Fertő-térségbe érkezők demográfiai sajátosságai, illetve az ide érkezők turisztikai szokásai. A vizsgált kérdéskörök között keresztelemzéssel számos meghatározó összefüggés feltárására is sor került, amely hosszú távon fontos információt jelent a térség desztinációmenedzsment-tevékenysége során. A vizsgálat kitért a megkérdezettek által használt főbb információforrásokra az utazás előtti és utazás alatti vetületben.
- A turisták mobilitását vizsgáló felmérés megerősítette a digitalizáció és az infokommunikációs eszközök és tartalmak jelentőségét a desztinációk sikerességének tényezői között. A Sopron–Fertő-desztináció térségében sok még a feladat az infokommunikáció terén, melyek közül többet a fejlesztési javaslatokban is konkretizáltam.
- Az adott minta eredményei a turisták megfelelő mobilitási aktivitását jelzik a desztináció kínálatának viszonylatában, a távolságokat tekintve viszont már mennyiségi eltéréseket mutatnak az ábrák és az adatok. A feltárt mobilitási adatok a közlekedési infrastruktúra megfelelő színvonalának jelentőségét is mutatják.
- A vizsgálat érintette természetesen a tartózkodási időt és az utazás időpontját is. Az utazás időpontját az évszakok tekintetében vizsgálva elmondható, hogy szignifikánsan a téli és őszi időszakok turizmusát tekintve a mobilitási fok alacsonyabb, míg a tavaszi és a nyári időszakban magasabb. A legmagasabb mobilitási fokot a vizsgált települések vonatkozásában leginkább a nyár mutatta.

3. ábra: A települések szezonális érintettségi foka (%)

Tervezte: Barcza A., technikai szerkesztés: Horváth Z. (2021)
 Forrás: saját felmérés

A felmérés kitért továbbá a turisták egyes élményelemekkel kapcsolatos véleményére, megítélésére is, amelyekről jellemzően inkább pozitív véleménnyel vannak a válaszolók, ugyanakkor az egyes helyszínek/ programelemek szintjén a kép differenciálttá válik.

A vizsgált kérdéskörökhöz kapcsolódó, térképes ábrázolás láthatóvá tette a súlypontokat vagy éppen a peremhelyzetűnek tekinthető területeket, és egyben alátámasztotta annak a desztinációs szemléletnek a létjogosultságát, amely nem a vendégéjszaka-mutatók vizsgálatát tekinti meghatározó fokmérőnek, hanem a vendégforgalom részletesebb, más szempontokat is figyelembe vevő vizsgálatát szorgalmazza. Nagycenk hiányzó, illetve már fejlődő, de jelenleg minimális vendégéjszaka-forgalma ennek az új szemléletnek az egyik bizonyító mintapéldája lehet.

A kutatási eredmények feltárták, hogy a fejlesztési források térségi koncentrációja több olyan folyamatot indított be a desztináció termékprofiljában – kiemelten a fertői kastély fejlesztése, a soproni Múzeumnegyed kialakítása, a kerékpáros turizmus elsődleges és másodlagos szuprastruktúrája, a szálláshelyfejlesztés, a közlekedési hálózat fejlesztése területén –, mely elősegítheti a desztináció hazai és nemzetközi turizmusban betöltött szerepének megerősödését és felzárkózását a versenytársakhoz.

A vizsgálat feltárt viszont olyan jelenségeket is, melyek stratégiai jellegű intézkedéseket igényelnek annak érdekében, hogy a fejlesztésekkel „megerősített” desztináció megfelelő jövőbeni pozicionálása hatékonyabb lehessen.

Kritikus pontként jelent meg az eredményekben a desztináció vonatkozásában, hogy a térségbe érkező turisták ugyan megfelelő diszkrecionális jövedelemmel rendelkeznek, de a költési hajlandóság az osztrák terület vonatkozásában nagyobb mértékű, mint a hazai kínálat igénybevétele esetén. Ennek háttérben nemcsak a kínálatban jelentkező minőségbeli különbségek, hanem az osztrák területen tapasztalt professzionálisabb marketingtevékenység is állhat. A turizmus desztinációs szemléletű értelmezése ugyan a korábbiaktól eltérően nem a költésre helyezi a hangsúlyt, de nem tekinthetünk el attól – és ez további kutatásokat igényel –, hogy miként lehetne ezt a folyamatot a magyar szolgáltatók irányába kedvezőbbé tenni, a magyar terület „felfuttatását” elősegíteni.

A témakörben megjelent publikációk jegyzéke

Folyóiratban megjelent publikációk

Marton G. – Raffay Z. – Varga Szalai K. – **Barcza A.** – Gonda T. (2021): Specific problems of tourism development in the Hungarian Areas of the Dráva Regions. *Podravina: Casopis Za Multidisciplinarna Istrazivanja* 20(39) pp. 179–191. – **Q4**

Barcza A. – Csapó J. – Hinek M. – Marton G. (2020): Sopron turisztikai szezonálisitásának és a turizmusfejlesztés szükséges irányainak vizsgálata. *Földrajzi Közlemények* 144(1) pp. 65–78. DOI: 10.32643/fk.144.1.5

Barcza A. (2020): Sopron örökségturisztikai értékeinek vizsgálata a turisták térhasználata alapján. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok* 5(4) pp. 56–71. DOI: 10.15170/TVT.2020.05.04.04

Barcza A. – Locsmándi Sz. (2017): Destination: Europe 2020 transforming parks to promote cities as valuable tourist destinations. *World Leisure Journal* 59(1) pp. 61–68. DOI: 10.1080/16078055.2017.1393879 – **Q1**

Aubert A. – **Barcza A.** – Gonda T. – Horváth Z. – Pálfi A. (2017): Paradigmaváltás(ok) a magyarországi turisztikai desztinációk fejlesztésében és menedzselésében. *Turizmus Bulletin* 18(1–2). pp. 15–25.

Pálfi A. – **Barcza A.** – Aubert A. (2017): TDM-szervezetek szerepe a desztinációk imázsának és arculatának kialakításában. *Prosperitas* 4(2) pp. 57–70.

Egyéb helyen megjelent publikációk

Barcza A. – Pálfi A. – Magyar-Papp J. – Aubert A. (2017): A tér és a környezet transzformációs hatásainak vizsgálata Pécs és Sopron példáján. In: Régi T. – Rátz T. – Michalkó G. (szerk.): *Turizmus és transzformáció*. Magyar Földrajzi Társaság. pp. 164–179.

Barcza A. (2013): A Fertő-táj magyar–osztrák határtérség turizmusának sajátosságai a rekreációs lehetőségek szemszögéből. In: Balogh Réka – Schmidt Petra: *A földtudományi kutatások új aspektusai – Tanítványok és mestereik a Kárpát-medence földtudományi kutatásában*. Geographia Pannonica Nova, 17. IDResearch Kft. – Publikon, Pécs pp. 106–117.

Barcza A. (2013): Sarród turizmusának fejlődése. In: Barcza A. (szerk.): *Sarród 700*. Savaria University Press, Szombathely. pp. 201–206.

Konferenciaközlemények

Pálfi A. – **Barcza A.** – Aubert A. (2017): The practice of brand and image development of TDM organizations in Hungary. In: Pavkov Hrvojević M. (szerk.): *17th Contemporary Trends in Tourism and Hospitality: New Spaces In Cultural Tourism*. University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism and Hotel Management, Novi Sad. pp. 77–85

Barcza A. (2012): Rekreálódás határok nélkül: A magyar–osztrák határ menti térség rekreációs turisztikai lehetőségeinek egyes aspektusai a kapcsolatok térbeli és időbeli változásainak tükrében. In: Berghauer S. – Miroslav D. – Fodor Gy. – Gönczy S. – Izsák T. – Molnár J. – Molnár D. I. (szerk.): *Társadalomföldrajzi kihívások a XXI. század Kelet-Közép-Európájában*. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, PoliPrint Kiadó, Beregszász. pp. 123–131.

Barcza A. (2012): Rekreációs turisztikai lehetőségek térbeli és időbeli változásai. In: Nagy Melinda (szerk.) *A Selye János Egyetem 2012-es „Művelődés – Identitás – Egészség” Nemzetközi Tudományos Konferenciájának Tanulmánykötete*. Selye János Egyetem, Komárom. pp. 536–549.

Barcza A. (2011): Rekreációs lehetőségek azonos és eltérő vonásai a magyar–osztrák határtérségben. In: Lőrincz I. (szerk.): *XV. Apáczai-napok Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2011. A gazdasági és társadalmi átalakulás perspektívái Magyarországon*. Tanulmánykötet. Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr.